

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційну роботу

Писарькової Валерії Ростиславівни

«Теоретико-методичні підходи до формування конкурентного імунітету регіону», подану до захисту на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 Економіка

Актуальність дисертаційної роботи. У сучасних умовах глобалізації та економічної нестабільності питання підвищення конкурентоспроможності регіонів заслуговує на особливу увагу для забезпечення їх сталого функціонування та розвитку. Розробка та впровадження концепції «конкурентного імунітету регіону» дозволить глибше зрозуміти механізми забезпечення конкурентоспроможності та стійкості регіонів в умовах нестационарного зовнішнього середовища і постійних змін, сформуванню ефективну стратегію соціально-економічного розвитку регіонів.

Запропоновані в роботі теоретико-методичні підходи до формування конкурентного імунітету є інноваційними та відповідають сучасним вимогам до управління регіональним розвитком. Розроблені автором концептуальні підходи, механізми дають змогу оцінити та підвищити здатність регіонів протистояти економічним викликам і загрозам, що робить дослідження корисним для теорії та практики регіонального управління в умовах підвищення невизначеності зовнішнього середовища та глобальної конкуренції.

Таким чином, актуальність дисертаційної роботи Писарькової Валерії Ростиславівни на тему «Теоретико-методичні підходи до формування конкурентного імунітету регіону» зумовлена необхідністю підвищення конкурентоспроможності регіонів як основи для їх сталого розвитку та економічного зростання в умовах високого рівня мінливості, невизначеності зовнішнього середовища та глобальної конкуренції, сприяє формуванню ефективної державної регіональної політики та вдосконаленню стратегічного

планування на місцевому рівні. За складом вирішених завдань дисертація Писарькової Валерії Ростиславівни відповідає галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки», спеціальності 051 «Економіка».

Зв'язок теми дисертаційної роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота виконана відповідно до плану науково-дослідної роботи Державного вищого навчального закладу «Український державний хіміко-технологічний університет» в рамках держбюджетної теми: «Соціально-економічний розвиток як основа реалізації економічних інтересів суспільства» (державний реєстраційний номер 0118U000917). Окремі результати дисертаційного дослідження отримано в межах виконання науково-дослідних тем: «Інформаційна підтримка прийняття управлінських рішень соціально-економічними системами» (державний реєстраційний номер 0121U113239) та «Методологія соціально-економічного, інформаційного та науково-технічного розвитку регіонів, галузей виробництва, підприємств та їх об'єднань» (державний реєстраційний номер 0116U006782). Матеріали дисертаційної роботи було застосовано під час міжнародного науково-дослідного стажування в Університеті економіки та бізнесу у Вроцлаві (Uniwersytet Ekonomiczny in Wrocław, Poland) в рамках грантової програми «PROM Programme – International scholarship exchange of PhD candidates and academic staff».

Новизна наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертаційній роботі. Підсумки аналізу змісту дисертації Писарькової Валерії Ростиславівни дають підстави констатувати досягнення автором дослідження поставленої мети і належного розв'язання визначених завдань. До найбільш значущих здобутків належать такі наукові положення:

- сформульовано наукове визначення «конкурентний імунітет регіону»;
- обґрунтовано систему індикаторів для оцінки рівня конкурентного імунітету регіону;
- запропоновано науково-методичний підхід до інтегрального оцінювання конкурентного імунітету регіону з визначеними областями

значень інтегральної оцінки, межами цих областей та інтерпретацією кількісних значень інтегральної оцінки;

– розроблено класифікацію регіонів на підставі методів нейромережевого моделювання для кількісної оцінки та діагностики конкурентного імунітету регіону, аналізу диференціації регіонів за рівнем конкурентного імунітету;

– проведено кількісну оцінку конкурентного імунітету регіонів України за запропонованим науково-методичним підходом для визначення кількісних меж інтервалів з метою подальшої класифікації регіонів;

– розроблено інтерактивну модель рівня конкурентного імунітету регіону на основі розрахунку інтегрального показника конкурентного імунітету регіону;

– розроблено систему моніторингу конкурентного імунітету регіону для оцінки його стану та адаптації стратегій соціально-економічного розвитку;

– сформульовано структуру системи управління конкурентним імунітетом регіону.

Ступінь обґрунтованості, достовірності наукових положень, висновків, рекомендацій. Наукові положення, висновки та рекомендації, запропоновані в дисертаційній роботі «Теоретико-методичні підходи до формування конкурентного імунітету регіону», є результатом глибокого та всебічного аналізу сучасних вимог до конкурентоспроможності регіонів в умовах глобалізації та економічних змін. Дисертантом опрацьовано значну кількість наукових джерел, що розглядають як вітчизняний, так і зарубіжний досвід управління регіональним розвитком в сучасних умовах. Критичне осмислення досягнень сучасних науковців, поєднане з власними науковими висновками, вказує на достатній рівень обґрунтованості результатів дисертаційного дослідження.

Висновки та рекомендації дослідження є логічними та об'єктивними і відображають результати глибокого аналізу досліджуваних явищ. Вони підкріплені застосуванням сучасного наукового інструментарію, включаючи

як загальнонаукові, так і спеціальні методи дослідження, такі як аналіз і синтез, порівняння, узагальнення, економіко-математичні та статистичні методи (кластерний аналіз, дисперсійний аналіз, самоорганізаційні карти Кохонена). Достовірність висновків та рекомендацій дослідження підтверджується опрацюванням значної кількості статистичної інформації та експериментальними розрахунками.

Запропоновані автором положення та результати дослідження, які містять елементи наукової новизни, достатньо повно відображені у 8 наукових працях у фахових виданнях (зокрема, 1 – у періодичному науковому виданні, проіндексованому у базі даних Web of Science), 4 розділах в іноземних та вітчизняних монографіях. Достовірність та обґрунтованість отриманих результатів підтверджена їх апробацією та схваленням на 7 міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях.

Дисертаційна робота відображає комплексне висвітлення матеріалу на 260 сторінках, враховуючи 32 таблиці, 60 рисунків і 22 додатки, що відповідає вимогам Міністерства освіти і науки України та свідчить про її наукову цілісність та логічну послідовність. Рекомендації здобувача, висвітлені в дисертації, пройшли апробацію, що підтверджується відповідними документами.

Зазначене вище є свідченням достатнього рівня обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків та рекомендацій.

Теоретична цінність і практична значущість результатів дослідження, можливі шляхи використання результатів дослідження. Науково-практична цінність результатів та розробок Писарькової В.Р. полягає у вдосконаленні теоретико-методичних підходів до формування конкурентного імунітету регіону. Наукові положення, висновки та методичні рекомендації, запропоновані у дисертаційній роботі Писарькової Валерії Ростиславівни на тему «Теоретико-методичні підходи до формування конкурентного імунітету регіону», є особистим внеском автора у розвиток теорії та практики управління конкурентоспроможністю регіонів.

Підтвердженням практичної цінності та достовірності наукових положень, сформульованих у дисертації, є їх впровадження у діяльність Другого Правобережного відділу державної виконавчої служби у Чечелівському та Новокодацькому районах міста Дніпра ПМУМЮ (м. Одеса), Головного управління ДПС у Дніпропетровській області, а також у діяльність ТОВ «Стальконструкція-110», ТОВ «БК «Ольвія», ТОВ «ЕКОКАП ГРУПП».

Методичні розробки з формування системи показників конкурентного імунітету регіону дозволяють розширити наукову базу для подальших досліджень сучасних проблем регіонального розвитку. Результати дослідження впроваджені у навчальний процес Університету імені Альфреда Нобеля під час викладання таких дисциплін, як «Підприємництво», «Labour Economics and Social Relations».

Повнота викладення основних результатів в опублікованих працях.

За результатами дослідження опубліковано 19 наукових праць, у тому числі: 1 стаття у виданні, що індексується в наукометричній базі Web of Science, 7 статей у фахових журналах України, 4 розділи у колективних монографіях, а також 7 публікацій за матеріалами доповідей на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях.

Наукові праці Писарькової Валерії Ростиславівни належним чином розкривають основні аспекти наукових положень, висновків, рекомендацій і пропозицій, викладених у дисертаційній роботі. Ці наукові досягнення є особистим внеском автора і відображені у повному обсязі відповідно до вимог «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України №44 від 12 січня 2022 р.

Відсутність (наявність) порушення академічної доброчесності.

Дисертація є самостійним науковим дослідженням, в якій відображені власні ідеї і напрацювання авторки, що дозволило вирішити поставлені у роботі завдання. Робота містить теоретичні положення і висновки, сформульовані

дисертанткою особисто. Аналіз дисертації та наукових публікацій Писарькової Валерії Ростиславівни, у яких висвітлені основні наукові результати дисертації, не дає підстав констатувати допущення здобувачкою порушень академічної доброчесності.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації.

Позитивно оцінюючи отримані Писарьковою Валерією Ростиславівною результати дослідження, підкреслюючи наукову та практичну цінність та високий рівень обґрунтованості основних теоретико-методичних, практичних рекомендацій, висновків та пропозицій, слід вказати на окремі положення, які є дискусійними:

1. У дисертаційній роботі доцільно було б приділити більшу увагу обґрунтуванню вибору методу редукції розмірності інформаційного простору ознак конкурентного імунітету регіону (стор. 91-94). Бажано було б уточнити переваги обраного методу та наявність обмежень щодо його застосування.

2. У підрозділі 3.1 авторкою розглядається кількісна оцінка конкурентного імунітету регіону з використанням методів класифікації без навчання (метод «к-середніх», самоорганізаційна карта Кохонена). Бажано було б більш повно обґрунтувати необхідність в комплексному застосуванні обраних методів, а також вибір параметрів кластеризації. Зокрема, під час розбиття вихідної сукупності регіонів було обрано розбиття на 5 кластерів. Бажано було б уточнити, які метрики якості класифікації використовувались під час визначення кількості кластерів? Також бажано було б уточнити ступінь узгодженості результатів кластеризації та редукції ознак під час шкалювання інтегральної оцінки.

3. У дисертаційній роботі бажано було б приділити більшу увагу аналізу потенційних загроз і викликів для регіонів України (підрозділ 2.3; стор. 142), проаналізувати конкретні загрози та їх вплив на конкурентний імунітет регіону. Це дозволило б сформулювати більш повні рекомендації для адаптації стратегій соціально-економічного розвитку регіонів.

4. Бажано було б використати актуалізовані дані, здійснити оцінку зміни конкурентного імунітету регіонів з урахуванням релокації підприємств, міграційних потоків та ін. Доцільно було б вказати на можливість застосування запропонованих авторкою теоретико-методичних підходів (підрозділ 3.1, підрозділ 3.2) в умовах обмеженої інформації. З контексту дисертації не зовсім зрозуміло, чи можливе застосування гроху-змінних для оцінювання конкурентного імунітету регіону в умовах обмежених даних і який ступінь релевантності результатів оцінювання на основі вихідної системи показників та гроху-змінних?

5. У підрозділі 3.2 доцільно було б навести більш повну економічну інтерпретацію результатів розрахунку інтегральної оцінки конкурентного імунітету регіонів (стор. 174).

Наведені зауваження мають дискусійний характер та не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційного дослідження Писарькової Валерії Ростиславівни.

Загальний висновок

Дисертаційна робота Писарькової Валерії Ростиславівни на тему «Теоретико-методичні підходи до формування конкурентного імунітету регіону» є завершеним науковим дослідженням, що має важливе теоретичне та практичне значення. Практична цінність дисертаційного дослідження підтверджується довідками про впровадження результатів дисертаційної роботи.

Дисертаційна робота за актуальністю, науковою новизною та практичною цінністю повністю відповідає вимогам чинного законодавства України, що передбачені в п.6-9 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, а її автор, Писарькова Валерія Ростиславівна, заслуговує на присудження

ступеня доктора філософії в галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки за спеціальністю 051 Економіка.

Офіційний опонент:

Завідувач кафедри економічної
кібернетики і системного аналізу
Харківського національного
економічного університету імені
Семена Кузнеця, доктор економічних
наук, професор

Лідія ГУР'ЯНОВА

